

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію КАЛІЩУК Юлії Костянтинівни
**«МЕТЕОРОЛОГІЧНА ТА АСТРОНОМІЧНА ЛЕКСИКА
В СХІДНОСТЕПОВИХ ГОВІРКАХ:
СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ, СЕМАНТИКА
І ПРОСТОРОВЕ ВАРІЮВАННЯ»**

подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки зі спеціальності 035 Філологія

Дисертація Ю.К. Каліщук є продовженням ряду діалектологічних робіт, присвячених вивченню лексичного складу українських говорів. Одне з чільних місць у його структурі посідає метеорологічна та астрономічна лексика, що належить до давніх і водночас стійких її шарів. Досі вказана ТГЛ не була поза увагою учених-діалектологів. Однак сьогодні ми не можемо стверджувати, що такими дослідженнями охоплено весь обшир української діалектної мови, як і говорити про абсолютну зіставність уже наявних розвідок. Не була ще предметом обстеження і докладного опису метеорологічна та астрономічна лексика східностепових говірок. Тож, поза сумнівом, рецензована праця є вкрай актуальною і своєчасною.

Дослідження виконане в руслі найсучасніших лінгвістичних тенденцій. Воно ґрунтується на багатому лексичному матеріалі (6155 номінативних одиниць). Уже сама кількість засвідчує, по-перше, багатство і розгалуженість вказаної лексики у східностепових говірках, а по-друге – наполегливість і сумлінність дисертантки.

Значущість роботи визначає введення в науковий обіг автентичного матеріалу неабиякої цінності. Динамізм позамовного життя, який спричиняє зміни структури говірок, зобов'язує лінгвістів активізувати збирання, систематизацію й удоступнення широким колам користувачів лексичного багатства нашої мови. Для дослідження залучено також словники та лінгвістичні атласи.

Основний зміст дисертації логічно та доцільно структуровано за трьома розділами, кожен із яких включає підрозділи, які сформульовано відповідно до проблематики дослідження. 6 поставлених завдань, які становлять взаємопов'язаний комплекс – одне цілісне макрозавдання, виказують уміння сконцентрувати увагу на головному. Добре продуманий «Вступ», де вказана актуальність, мета, об'єкт, джерельна база дослідження та інша інформація, передбачена вимогами.

У своїй праці авторка спирається на наукові здобутки попередників. Зауважимо, що критичний аналіз наукової літератури засвідчив не лише добру обізнаність дисертантки з джерелами, а й уміння подати свої міркування про складні проблеми сучасної української лінгвістики.

Стиль викладення матеріалу, логіка аргументів, обґрунтованість результатів переконливо засвідчують уміння авторки самостійно ставити і вирішувати складні завдання сучасної мовознавчої науки. При виборі методології наукового вивчення питань, що складають зміст дисертації, дисертантка виявила глибоку теоретичну підготовку, запропонувавши комплекс методів, які дають можливість одержати максимально об'єктивне знання про досліджувану проблему.

Наукові положення і висновки, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду робіт. Достовірність розроблених наукових положень та висновків зумовлена професійним вирішенням низки теоретичних завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження.

Ступінь обґрунтованості сформульованих наукових положень і висновків підтверджується використанням достатньої джерельної бази за темою дисертації. Варто вказати і на застосування авторкою комплексу сучасних методів пізнання, зокрема лінгвістичного опису, зіставного методу та компонентного аналізу. Результати дослідження достатньо апробовані на 9 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Аналіз змісту та основних наукових положень дисертації підтверджує достовірність та новизну наукових результатів і висновків авторки.

Рецензована праця є першою, у якій системно проаналізовано метеорологічну та астрономічну лексику в східностепових говірках.

Основні положення та результати дисертації повною мірою та у визначений термін опубліковані в 7 статтях, з них 1 – в закордонному виданні.

Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Результати проведеного дослідження можуть бути використані при підготовці спеціальних видань та лекційних курсів.

Добру якість роботи засвідчує вправність авторки в мовно-стилістичному викладі матеріалу. Варто звернути увагу і на виняткову культуру мовлення та високий рівень грамотності й технічного оформлення написаного.

Високо оцінюючи багатство матеріалу, пошуки дисертанткою форм його представлення та аналізу, все ж висловимо деякі побажання щодо перспектив розвитку і вдосконалення дослідження.

Наукову вартість роботи суттєво підвищує те, що матеріал картографовано (32 карти), але, на наш погляд, варто було б більш докладно описати тенденції просторової поведінки метеорологічної та астрономічної лексики в східностепових говірках.

Вважаємо, що серед зафіксованих явищ доречно було б виділити суто східностепові, або ендемізми, а також явища, що мають ширші ареали. Це дало б змогу дослідниці поставити, а, можливо, і розв'язати питання про релятивний час формування багатьох назв.

Проте ці зауваження не знижують наукової цінності рецензованої дисертації, яка загалом виконана на високому науково-теоретичному рівні і є на сьогодні першим спеціальним дослідженням у вказаному ракурсі.

Важливим є те, що у своєму дослідженні авторка досягла реалізації поставлених завдань. Дисертація Ю. К. Каліщук виконана на високому теоретичному рівні, є самостійною, завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати. Рецензована праця відповідає чинним

вимогам, сформульованим у Постанові КМУ «Про затвердження Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізовано вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 (у т.ч. зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21 березня 2022 р.), та вважаємо, що її авторка – Каліщук Юлія Костянтинівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Рецензент – канд. філол наук, доцент
кафедри історії та культури української мови
Волинського національного університету
імені Лесі українки

Руслана Омельковець

